

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

3 päivänä lokakuuta 2000 *

Asiassa C-303/98,

jonka Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana (Espanja) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Sindicato de Médicos de Asistencia Pública (Simap)

vastaan

Conselleria de Sanidad y Consumo de la Generalidad Valenciana

ennakkoratkaisun toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12 päivänä kesäkuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/391/ETY (EYVL L 183, s. 1) ja tietyistä työajan järjestämisestä koskevista seikoista 23 päivänä marraskuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/104/EY (EYVL L 307, s. 18) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J. C. Moitinho de Almeida (esittelevä tuomari), D. A. O. Edward, L. Sevón ja R. Schintgen sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, J.-P. Puissochet, P. Jann, H. Ragnemalm ja M. Wathelet,

julkisasiamies: A. Saggio,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Sindicato de Médicos de Asistencia Pública (Simap), edustajanaan asianajaja D. Rivera Auñón,
- Conselleria de Sanidad y Consumo de la Generalidad Valenciana, asiamiehenään Generalidad Valencianan oikeudellisen osaston lakimies J. Pla Gimeno,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään valtionasiamies M. López-Monís Gallego,
- Suomen hallitus, asiamiehenään valtionasiamies T. Pynnä,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Assistant Treasury Solicitor J. E. Collins, avustajanaan barrister D. Anderson,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja D. Gouloussis ja oikeudellisen yksikön virkamies I. Martínez del Peral,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Sindicato de Médicos de Asistencia Pública (Simap), edustajanaan D. Rivera Auñón, Conselleria de Sanidad y Consumo de la Generalidad Valencianan, asiamiehenään J. Pla Gimeno, Espanjan hallituksen, asiamiehenään valtionasiamies N. Díaz Abad, Suomen hallituksen, asiamiehenään T. Pynnä, ja komission, asiamiehinään D. Gouloussis ja I. Martínez del Peral, 28.9.1999 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.12.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 10.7.1998 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 3.8.1998, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla viisi ennakkoratkaisukysymystä toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä

12 päivänä kesäkuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/391/ETY (EYVL L 183, s. 1; jäljempänä perusdirektiivi) ja tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 23 päivänä marraskuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/104/EY* (EYVL L 307, s. 18) tulkinnasta.

- 2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Sindicato de Médicos de Asistencia Pública de la Comunidad Valenciana (Valencian alueen julkisen terveydenhuollon alalla toimivien lääkäreiden ammattiyhdistys; jäljempänä Simap) sekä Conselleria de Sanidad y Consumo de la Generalidad Valenciana (Valencian alueen terveysministeriö), jota vastaan Simap on nostanut kyseisen alueen terveyskeskusten ensiapuyksiköissä työskenteleviä lääkäreitä koskevan ryhmäkanteen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

Perusdirektiivi

- 3 Perusdirektiivi on alan puitedirektiivi. Siinä säädetään yleisistä periaatteista, joita on myöhemmin täsmennetty useilla erityisdirektiiveillä, kuten direktiivillä 93/104/EY.

* Direktiivistä ei ole virallista suomennosta.

4 Perusdirektiivin 2 artiklassa määritellään sen soveltamisala seuraavasti:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin sekä julkisiin että yksityisiin toiminnan aloihin (kuten teollisuuteen, maatalouteen, kauppaan, hallintoon, palveluihin, koulutukseen, kulttuuriin, vapaa-ajan toimintaan).

2. Tätä direktiiviä ei sovelleta sellaisiin erityisiin julkisiin tehtäviin kuten asevoimiin tai poliisivoimiin tai tiettyihin väestönsuojelun erityistoimiin, joiden ominaispiirteet ovat väistämättä ristiriidassa tämän direktiivin kanssa.

Näissä tapauksissa työntekijöiden turvallisuus ja terveys on varmistettava mahdollisimman hyvin tämän direktiivin tarkoituksen mukaisesti.”

Direktiivi 93/104/EY

- 5 Direktiivin 93/104/EY tarkoituksena on parantaa työntekijöiden turvallisuutta, terveydenhoitoa ja terveyttä työssä. Se on annettu EY:n perustamissopimuksen 118 a artiklan (EY:n perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla) perusteella.

- 6 Direktiivin 93/104/EY kahdessa ensimmäisessä artiklassa määritellään sen soveltamisala sekä käytettyjen käsitteiden sisältö ja merkitys.
- 7 Kyseisen direktiivin 1 artikla, jonka otsikkona on ”Tarkoitus ja soveltamisala”, kuuluu seuraavasti:

”1. Tässä direktiivissä vahvistetaan turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäisvaatimukset työajan järjestämistä varten.

2. Tämä direktiivi koskee

- a) vuorokautisia ja viikoittaisia vähimmäislepoaikoja ja vuosilomaa sekä taukoja ja viikoittaista enimmäistyöaikaa

ja

- b) tiettyjä yötyötä, vuorotyötä ja työaikajärjestelyjä koskevia seikkoja.

3. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkeen direktiivin 89/391/ETY 2 artiklassa tarkoitettuun sekä julkiseen että yksityiseen toimintaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän direktiivin 17 artiklan säännösten soveltamista, lukuun

ottamatta lento-, rautatie-, maantie-, meri-, joki- ja järviliikennettä, merikalastusta, muuta merellä tehtävää työtä ja lääkärin harjoittelua.

4. Direktiivin 89/391/ETY säännöksiä sovelletaan täysimääräisesti 2 kohdassa tarkoitettuihin asioihin, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän direktiivin tiukempien ja/tai yksityiskohtaisempien säännösten soveltamista.”

- 8 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään otsikon ”Määritelmät” alla seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan

- 1) ’työajalla’ ajanjaksoa, jonka aikana työntekijä tekee työtä, on työnantajan käytettävissä ja suorittaa toimintaa tai tehtäviään kansallisen lainsäädännön ja/tai käytännön mukaisesti;
- 2) ’lepoajalla’ ajanjaksoa, joka ei ole työaikaa;
- 3) ’yöajalla’ kansallisessa lainsäädännössä määriteltyä, vähintään seitsemän tunnin ajanjaksoa, jonka on kaikissa tapauksissa sisällettävä kello kahdenkymmenen neljän ja kello viiden välinen ajanjakso;

4) 'yötyöntekijällä'

a) toisaalta työntekijää, joka työskentelee säännönmukaisesti yöaikaan vähintään kolme tuntia vuorokautisesta työajastaan, ja

b) toisaalta työntekijää, joka todennäköisesti työskentelee yöaikaan tietyn osan vuotuisesta työajastaan, sellaisena kuin kyseinen jäsenvaltio määrittelee sen valintansa mukaan

i) joko kansallisella lainsäädännöllä sen jälkeen, kun työmarkkinaosapuolia on kuultu,

tai

ii) työehtosopimuksilla tai työmarkkinaosapuolten välisillä kansallisilla tai alueellisilla sopimuksilla;

5) 'vuorotyöllä' työn järjestämistä vuoroihin, jolloin työntekijät seuraavat toisiaan samassa työpisteessä tietyn työvuorosuunnitelman mukaisesti, mukaan lukien kiertävä työvuorosuunnitelma; vuorotyö voi olla joko keskeytymä-

töntä tai keskeytyvää, siten, että työntekijät joutuvat työskentelemään eri aikoina tietyn päivistä tai viikoista muodostuvan jakson aikana;

6) 'vuorotyöntekijällä' työntekijää, joka osallistuu vuorotyöhön.”

9) Direktiivissä 93/104/EY vahvistetaan useita sääntöjä viikottaisesta enimmäistyöajasta, päivittäisestä ja viikottaisesta vähimmäislepoajasta, vuosilomasta sekä yötyön ja vuorotyön kestosta ja ehdoista.

10) Direktiivin 93/104/EY 6 artiklassa säädetään viikottaisesta enimmäistyöajasta seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemiseksi

1) rajoitetaan viikottainen työaika laeilla, asetuksilla tai hallinnollisilla määräyksillä tai työehtosopimuksilla taikka työmarkkinaosapuolten välisillä sopimuksilla;

2) keskimääräinen työaika jokaisena seitsemän päivän jaksona, ylityö mukaan lukien, on enintään 48 tuntia.”

11 Direktiivin 93/104/EY 8 artiklassa säädetään yötyön kestosta seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että

- 1) yötyöntekijöiden säännöllinen työaika on enintään keskimäärin kahdeksan tuntia 24 tunnin jakson aikana;
- 2) yötyöntekijät, joiden työhön liittyy erityisiä vaaroja tai huomattavaa fyysistä tai psyykkistä rasitusta, työskentelevät enintään kahdeksan tuntia sellaisen 24 tunnin jakson aikana, jonka aikana he tekevät yötyötä.

Tämän kohdan soveltamiseksi on määriteltävä kansallisessa lainsäädännössä ja/tai kansallisen käytännön mukaan tai työehtosopimuksissa taikka muissa työmarkkinaosapuolten välisissä sopimuksissa ne työt, joihin liittyy erityisiä vaaroja tai fyysistä tai henkistä rasitusta, ottaen huomioon yötyön erityiset vaikutukset ja vaarat.”

12 Direktiivin 93/104/EY 15 artiklassa säädetään seuraavasti:

”Tämä direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen soveltaa tai ottaa käyttöön lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä, jotka ovat työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemisen kannalta suotuisampia, eikä oikeuteen edistää tai sallia sellaisten työehtosopimusten tai työmarkkinaosapuolten välisten sopimusten soveltamista, jotka ovat työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemisen kannalta suotuisampia.”

- 13 Direktiivin 93/104/EY 16 artiklassa vahvistetaan vertailujaksot, jotka on otettava huomioon sovellettaessa tämän tuomion 9—12 kohdassa mainittuja sääntöjä. Artiklassa säädetään seuraavasti:

”Jäsenvaltiot voivat määrätä

- 1) edellä 5 artiklan (viikottainen lepoaika) soveltamiseksi vertailujakson, joka on enintään 14 päivää;
- 2) edellä 6 artiklan (viikoittainen enimmäistyöaika) soveltamiseksi vertailujakson, joka on enintään neljä kuukautta.

Edellä olevan 7 artiklan mukaisesti myönnetyt palkallisen vuosiloman jaksot ja sairauslomajaksot eivät sisälly tähän tai ne eivät saa vaikuttaa keskiarvoa laskettaessa;

- 3) edellä 8 artiklan (yötyön kesto) soveltamiseksi vertailujakson, joka on määritelty sen jälkeen, kun työmarkkinaosapuolia on kuultu, tai työehtosopimuksissa taikka työmarkkinaosapuolten välisissä kansallisissa tai alueellisissa sopimuksissa.

Jos 5 artiklassa edellytetty 24 tunnin vähimmäisviikkolepo sattuu tähän vertailujaksoon, sitä ei oteta huomioon keskiarvoa laskettaessa.”

- 14 Direktiivissä 93/104/EY säädetään myös tietyin edellytyksin toiminnan erityispiirteiden perusteella sovellettavista poikkeuksista näihin perussääntöihin. Tältä osin 17 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemisessa noudatettavat yleiset periaatteet huomioon ottaen jäsenvaltiot voivat poiketa 3, 4, 5, 6, 8 tai 16 artiklan säännöksistä, kun kyseessä olevan toiminnan erityispiirteiden vuoksi työajan pituutta ei mitata ja/tai määritellä ennalta tai työntekijät voivat itse päättää siitä ja erityisesti kun on kyse

a) johtavassa asemassa olevista tai muista henkilöistä, joilla on itsenäinen päätöksentekovalta,

b) työskentelystä perheessä

tai

c) työntekijöistä, jotka suorittavat uskonnollisia toimituksia kirkoissa ja uskonnollisissa yhteisöissä.

2. Poikkeukset voidaan määritellä laeilla, asetuksilla tai hallinnollisilla määräyksillä tai työehtosopimuksilla taikka työmarkkinaosapuolten välisillä sopimuksilla edellyttäen, että kyseisille työntekijöille annetaan vastaavanlaiset

korvaavat lepoajat tai että poikkeustapauksissa, joissa ei objektiivisista syistä ole mahdollista myöntää tällaisia vastaavanlaisia korvaavia lepoaikoja, kyseiset työntekijät saavat asianmukaisen suojelun:

2.1 edellä olevasta 3, 4, 5, 8 ja 16 artiklasta

- a) kun on kyse toiminnasta, jossa työntekijän työpaikka ja asuinpaikka ovat kaukana toisistaan, taikka kun työntekijän eri työpaikat ovat kaukana toisistaan;

- b) kun on kyse omaisuuden tai henkilöiden suojelemiseksi harjoitettavasta turvallisuus-, valvonta- tai päivystystoiminnasta, erityisesti kun on kyse vartijoiden ja talonmiesten tai vartiointiliikkeiden työstä;

- c) kun on kyse toiminnasta, jossa tarvitaan jatkuvaa palvelua tai tuotantoa, erityisesti
 - i) palvelut, jotka liittyvät sairaaloiden tai vastaavien laitosten, asunto-
laiden ja vankiloiden järjestämään vastaanottoon, hoitoon ja/tai huolenpitoon;

3. Edellä olevasta 3, 4, 5, 8 ja 16 artiklasta voidaan poiketa työehtosopimuksilla tai työmarkkinaosapuolten välisillä kansallisilla tai alueellisilla sopimuksilla tai alemmantasoisilla työehtosopimuksilla taikka työmarkkinaosapuolten välisillä sopimuksilla näiden osapuolten asettamien sääntöjen mukaisesti.

— —

4. Tämän artiklan 2 kohdan 2.1 ja 2.2 alakohdassa ja 3 kohdassa säädetty mahdollisuus poiketa 16 artiklan 2 kohdan määräyksistä ei saa johtaa yli kuuden kuukauden vertailujakson syntymiseen.

Työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelua koskevia yleisiä periaatteita noudattaen jäsenvaltioilla on kuitenkin mahdollisuus sallia objektiivisista tai teknisistä syistä tai työn järjestämistä koskevista syistä työehtosopimukset taikka työmarkkinaosapuolten välillä tehdyt sopimukset, joissa asetetaan vertailujaksoja, jotka eivät missään tapauksessa saa olla yli 12 kuukautta.

— — ”

15 Direktiivin 93/104/EY 18 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. a) Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 23 päivänä marraskuuta 1996 tai varmistettava viimeistään kyseisenä päivänä, että työmarkkinaosapuolet tekevät sopimuksen tarvittavista säännöksistä, ja jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet,

jotta ne voivat kaikkina aikoina taata tässä direktiivissä edellytetyt tulokset.

b) i) Jäsenvaltiolla on mahdollisuus olla soveltamatta 6 artiklaa ottaen kuitenkin huomioon työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelua koskevat yleiset periaatteet ja edellyttäen, että se toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan, että

— yksikään työnantaja ei vaadi työntekijää työskentelemään yli 48 tuntia seitsemän päivän aikana, laskettuna 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun vertailujakson keskiarvona, ellei hän ole ensin saanut työntekijän suostumusta tällaiseen työskentelyyn

— työntekijälle ei aiheudu työnantajan taholta mitään haittaa sen vuoksi, että hän ei ole halukas suostumaan tällaiseen työskentelyyn

— työnantaja pitää ajan tasalla olevia tiedostoja kaikista tällaista työtä tekevästä työntekijöistä

— nämä tiedostot ovat toimivaltaisten viranomaisten käytettävissä, ja ne voivat työntekijöiden turvallisuuteen ja/tai terveyteen liittyvistä syistä kieltää tai rajoittaa mahdollisuuden ylittää viikoittainen enimmäistyöaika

- työnantaja antaa toimivaltaisille viranomaisille näiden pyynnöstä tiedot tapauksista, joissa työntekijät ovat suostuneet työskentelemään yli 48 tuntia seitsemän päivän jakson aikana laskettuna 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun vertailujakson keskiarvona.

— — ”

Kansallinen lainsäädäntö

- 16 Kuninkaan 11.1.1984 antaman asetuksen nro 137/84 (Boletín Oficial del Estado, jäljempänä BOE nro 27, 1.2.1984, s. 2627) 6 §:ssä säädetään otsikon ”Työaika” alla seuraavaa:

”1. Ensiapuyksiköissä työskentelevän henkilökunnan työaika on 40 tuntia viikossa, jollei muuta johdu päivystysvuoroihin osallistumisesta, kun henkilökunnan on suoritettava kotikäyntejä ja vastattava kiireellisiin hoitopyyntöihin, sosiaaliturvan alalla työskenteleviin lääkäreihin ja avustavaan hoitohenkilökuntaan sovellettavien henkilöstösääntöjen ja niiden soveltamissääntöjen mukaisesti — —

2. Maaseudulla hoitoa annetaan aamu- ja iltapäivisin terveyskeskuksessa paikallisilla vastaanotoilla ja kotikäynneillä sekä tavanomaisissa että kiireellisissä tapauksissa.

Työntekijöillä on kiertävät työvuorot ensiapuyksiköissä, joiden toiminta keskitetään terveyskeskukseen kaikkina viikonpäivinä.”

- 17 Consejo de Ministros hyväksyi valtion terveystoimien ja Espanjan ensiapuyksiköissä työskentelevien intressejä parhaiten edustavien ammattijärjestöjen välillä 3.7.1992 tehdyn sopimuksen 20.11.1992 tekemällään päätöksellä, joka on julkaistu 15.1.1993 tehdyn Resoluciónin liitteenä (BOE nro 28, 2.2.1993, s. 2864). Kyseisen päätöksen ensiapupalveluista tehtyjä sopimuksia koskevassa liitteessä todetaan otsikon ”B Päivystykset” alla seuraavaa:

” — — Yleensä päivystysaika on enintään 425 tuntia vuodessa. Niiden maaseudulla toimivien ensiapuyksikköjen osalta, jotka ylittävät väistämättä yleisesti vahvistetut 425 päivystystuntia vuodessa, enimmäismäärä on 850 tuntia vuodessa. Tavoitteena on asteittain vähentää päivystystuntien määrää — — .”

- 18 Myös Valencian alueella on tehty 7.5.1993 asianomaisten intressejä parhaiten edustavien ammattiliittojen ja paikallisten viranomaisten välillä sopimus, joka vastaa sanamuodoltaan edellisessä kohdassa esitettyä. Tässä sopimuksessa määrätään muun muassa seuraavaa:

” — — Henkilökunnan suorittaman päivystyksen enimmäiskesto on 425 tuntia vuodessa. Maaseudun ensiapuyksikköjen osalta, joissa päivystysten määrä ylittää väistämättä yleisesti vahvistetut 425 tuntia vuodessa, enimmäismääräksi sovitaan 850 tuntia vuodessa ja tähän tarkoitukseen varataan lisää lääkäreitä ja avustavaa hoitohenkilökuntaa asetettujen määrärahojen rajoissa niin, että tavoitteena on samalla vähentää asteittain päivystystuntien määrää — — .”

- 19 Conselleria de Sanidad y Consumo de la Generalidad Valencianaan 20.11.1991 tekemällä päätöksellä annettiin Valencian alueen ensiapuyksikköjen järjestämistä ja toimintaa koskeva ohjesääntö (jäljempänä ohjesääntö). Kyseisen ohjesäännön 17 §:n 3 momentissa toistetaan kuninkaan asetuksen nro 137/84 6 §.

- 20 Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valencianaan hallintoriitoja käsittelevä jaosto kumosi ohjesäännön antamisesta tehdyn päätöksen 15.12.1993 antamallaan tuomiolla.

- 21 Erityistyössä noudatettavista työajoista annettiin 21.9.1995 kuninkaan asetus nro 1561/95 (BOE nro 230, 26.9.1995, s. 28606). Sen soveltamisala on rajattu tavanomaisiin yksityisoikeudellisiin työsuhteisiin, eikä se sisällä säännöksiä terveydenhoitoalasta.

Pääasian oikeusriita ja ennakkoratkaisukysymykset

- 22 Simap vaati Conselleria de Sanidad y Consumo de la Generalidad Valencianaa vastaan nostamassaan ryhmäkanteessa, että todetaan kaikilla Valencian alueen ensiapuyksiköissä työskentelevillä lääkäreillä olevan oikeus

— siihen, että ohjesäännön 17 §:n 3 momenttia tulkitaan direktiivin 93/104/EY 6, 8, 15 ja 17 artiklan valossa

- siihen, ettei heidän työaikansa ylitä 40 tuntia — ylityö mukaan luettuna — kunkin seitsemän päivän jaksolta (yhteensä neljältä kuukaudesta laskettuna) ja ettei yötyöaika ylitä kahdeksaa tuntia 24 tunnin jaksolta, tai että jos tämä aika ylittyy, myönnetään korvaukseksi vastaava lepoaika

- tai toissijaisesti siihen, ettei heidän työaikansa ylitä 48 tuntia — ylityö mukaan luettuna — seitsemän päivän jaksolta (yhteensä neljältä kuukaudesta laskettuna) ja että yötyöaika ei ylitä kahdeksaa tuntia 24 tunnin jaksolta, tai että jos tämä aika ylittyy, myönnetään korvaukseksi vastaava lepoaika

- siihen, että heidät tunnustetaan yö- ja vuorotyöntekijöiksi ja että toteutetaan direktiivin 93/104/EY 9—13 artiklassa säädetyt erityissuojelutoimenpiteet ennen heidän ottamistaan tämänkaltaiseen työhön ja sen jälkeen säännöllisin väliajoin.

23 Kansallisen tuomioistuimen mukaan kanne perustuu väitteeseen, jonka mukaan ohjesäännön 17 §:n 3 momentissa, jossa toistetaan kuninkaan asetuksen nro 137/84 6 §, määrätään, että ensiapuyksikköjen lääkärien on työskenneltävä ilman aikarajoituksia ja ilman päivittäisen, viikoittaisen, kuukausittaisen tai vuosittaisen työajan rajoittamista; tavanomaisen työajan lisäksi on suoritettava päivystystä ja sen jälkeen noudatettava seuraavan päivän tavanomaista työaikaa Conselleria de Sanidad y Consumo de la Generalidad Valencianan esittämän työvuorosuunnitelman ja yksipuolisesti vahvistettavien vaatimusten mukaisesti. Simap katsoo lisäksi, että ”todellisuudessa ensiapuyksikössä työskentelevä lääkäri tekee keskeytymättömiä 31 tunnin työpäiviä ilman lepoaikaa yöllä sen mukaan kuin viikko- tai kuukausiohjelmassa määrätään, joskus jopa joka toinen

päivä; hänen on huolehdittava itse ruokailustaan; hänen on tehtävä kotikäyntejä yksin omin päin ilman minkäänlaista turvaa yöllä, jolloin ei ole julkisia kulkuvälineitä”.

- 24 Kansallinen tuomioistuin toteaa, että Puerto de Sagunton ja Burjassotin ensiapuyksiköissä toimivien lääkärien työaika on kello 8—15, minkä lisäksi heillä on joka 11. päivä päivystysvuoro, joka kestää työpäivän päättymisestä seuraavaan aamuun kello 8:aan, paitsi poikkeuksellisissa ja ennalta arvaamattomissa tapauksissa, kuten työskenneltäessä sairastuneiden työtovereiden sijaisena. Kyseisten lääkärien viikoittainen työaika on 40 tuntia, johon on tarvittaessa lisättävä päivystysvuoro, joka on osa näiden lääkärien lakisääteistä työaikaa näihin lääkäreihin sovellettavia henkilöstösääntöjä ja kansallista lainsäädäntöä koskevan kansallisen tulkintakäytännön mukaan.
- 25 Kansallinen tuomioistuin tuo lisäksi esiin, että niitä lääkäreitä, joiden palvelussuhde hallintoon on lakiin perustuva, koskevan kansallisen käytännön mukaan päivystykseen käytetty aika on erityistä työaikaa, jota ei pidetä ylityönä ja josta maksetaan kiinteä korvaus riippumatta siitä, kuinka paljon tuona aikana tehdään todellisuudessa työtä.
- 26 Kun päivystys suoritetaan olemalla tavoitettavissa, enimmäistyöaikaa laskettaessa pitäisi ottaa huomioon ainoastaan todellinen työskentelyaika. Kansallisen tuomioistuimen mukaan päivystystä terveydenhoitolaitoksissa ei koskaan katsota ylityöksi. Ylityö merkitsee tavanomaisen työajan pidentämistä, jolloin on tehtävä sama työmäärä, kun taas päivystys suoritetaan eri olosuhteissa kuin tavanomaista työaikaa vastaava työ.
- 27 Kansallinen tuomioistuin vetoaa vielä siihen, että direktiiviä 93/104/EY ei ole saatettu asianmukaisesti osaksi Espanjan lainsäädäntöä. Direktiivin täy-

täntöönpanemiseksi on annettu ainoastaan kuninkaan asetus nro 1561/95, jonka soveltamisala on rajattu tavanomaisiin yksityisoikeudellisiin työsuhteisiin ja jossa ei ole säännöksiä terveydenhoitoalasta.

- 28 Näissä olosuhteissa Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Direktiivin sovellettavuus yleensä

- a) Kun otetaan huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 118 a artiklan sanamuoto ja se, että direktiivin 1 artiklan 3 kohdassa viitataan kaikkeen sekä julkiseen että yksityiseen toimintaan, jota tarkoitetaan direktiivin 89/391/ETY 2 artiklassa, jossa säädetään, ettei kyseistä direktiiviä sovelleta 'sellaisiin erityisiin julkisiin tehtäviin — — joiden ominaispiirteet ovat väistämättä ristiriidassa tämän direktiivin kanssa', onko kyseistä poikkeusta sovellettava ensiapuyksiköissä työskentelevien niiden lääkärien toimintaan, joita riita koskee?
- b) Mainitun direktiivin 1 artiklan 3 kohdassa viitataan myös sen 17 artiklaan ilmaisulla 'sanotun kuitenkin rajoittamatta [sen] soveltamista'. Onko edellä mainittua valtiollisten tai itsehallintoalueiden yhdenmukais-tamissääntöjen puuttumista tulkittava siten, että 3, 4, 5, 6, 8 ja 16 artiklan säännöksistä poiketaan, koska suoritettavien tehtävien erityisten piirteiden vuoksi työajan pituutta ei voida laskea ja/tai vahvistaa etukäteen?

- c) Onko direktiivin 1 artiklan 3 kohdan loppuosassa olevan 'lääkärien harjoittelua' koskevan poikkeuksen perusteella tehtävä vastakohtaispäätelmä, jonka mukaan muiden lääkärien toiminta kuuluu direktiivin soveltamisalaan?
- d) Onko sellaisella maininnalla, että direktiivin 89/391/ETY säännöksiä sovelletaan 'täysimääräisesti' 2 kohdassa mainittuihin asioihin, erityinen merkitys, kun kyseessä on näihin säännöksiin vetoaminen ja niiden soveltaminen?

2) Työaika

- a) Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa määritellään työaika 'ajanjakso[ksi], jonka aikana työntekijä tekee työtä, on työnantajan käytettävissä ja suorittaa toimintaa tai tehtäviään kansallisen lainsäädännön ja/tai käytännön mukaisesti'. Kun otetaan huomioon tämän päätöksen tosiseikkoja koskevan osan 8 kohdassa mainittu kansallinen käytäntö ja se, ettei yhdenmukaistamissääntöjä ole, onko edelleen noudatettava sellaista kansallista käytäntöä, jossa 40:tä viikkotuntia laskettaessa ei päivystykseen käytettyä aikaa lueta mukaan, vai onko sovellettava analogisesti Espanjan lainsäädännön yksityisoikeudellisia työsuhteita koskevia yleis- tai erityissäännöksiä?
- b) Kun asianomaiset lääkärit päivystävät olemalla jatkuvasti tavoitettavissa olematta henkilökohtaisesti paikalla terveydenhoitoloitoksessa, onko kaikki tämä aika katsottava edellä tarkoitettulla tavalla työajaksi vai vain se aika, joka on tosiasiallisesti käytetty sellaisten tehtävien suorittamiseen, joita varten heidät on tarvittaessa kutsuttu paikalle tosiseikkoja koskevan osan 8 kohdassa mainitun kansallisen käytännön mukaisesti?

c) Kun asianomaiset lääkärit päivystävät olemalla henkilökohtaisesti paikalla terveydenhoitolaitoksessa, onko kaikki tällainen aika katsottava tavanomaiseksi työajaksi vai erityiseksi työajaksi tosiseikkoja koskevan osan 8 kohdassa mainitun kansallisen käytännön mukaisesti?

3) Työn keskimääräinen kesto

a) Onko päivystykseen käytetty työaika otettava huomioon laskettaessa työn keskimääräistä kestoä kunkin seitsemän päivän jakson ajalta direktiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti?

b) Onko päivystykseen käytetty aika katsottava ylityöksi?

c) Voidaanko, huolimatta siitä, ettei yhdenmukaistamissääntöjä ole, soveltaa direktiivin 16 artiklan 2 kohdan mukaista vertailujaksoa ja tarvittaessa 17 artiklan 2 ja 3 kohdassa sekä 4 kohdassa säädettyjä poikkeuksia?

d) Voidaanko, huolimatta siitä, ettei yhdenmukaistamissääntöjä ole, direktiivin 18 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen mahdollisuuden vuoksi olla soveltamatta 6 artiklaa katsoa, ettei direktiivin 6 artiklaa ole sovellettava, jos työntekijä on antanut suostumuksensa työn tekemiseen? Vastaako ammattiyhdistyksen työehtosopimuksessa ilmaisema suostumus työntekijän suostumusta tältä osin?

4) Yötyö

- a) Kun otetaan huomioon, ettei yhdenmukaistamissääntöjä ole, voidaanko sillä perusteella, ettei tavanomaiseen työaikaan sisälly yötyötä, vaan että yötyönä voidaan pitää ainoastaan osaa päivystysvuorosta, joka vuorollaan tulee joidenkin kyseisten lääkärien osaksi, katsoa, että nämä lääkärit ovat direktiivin 2 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja yötyöntekijöitä?
- b) Voidaanko direktiivin 2 artiklan 4 kohdan b alakohdan i alakohdassa olevan valinnan yhteydessä soveltaa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin lääkäreihin yksityisoikeudellisessa työsuhteessa oleviin työntekijöihin sovellettavaa yötyötä koskevaa kansallista lainsäädäntöä?
- c) Sisältyvätkö direktiivin 8 artiklan 1 kohdassa mainittuun 'säännölliseen' työaikaan myös tavoitettavissaolo- tai paikallaolojärjestelmän mukaiset päivystysvuorot?

5) Vuorotyö ja vuorotyöntekijät

Voidaanko sillä perusteella, että työaika on vuorotyötä ainoastaan päivystyksen osalta, ottaen huomioon, ettei yhdenmukaistamissääntöjä ole, katsoa, että asianomaisten lääkärien työ on vuorotyötä ja onko heidät katsottava vuorotyöntekijöiksi direktiivin 2 artiklan 5 ja 6 kohdassa olevan määritelmän mukaisesti?"

Ennakkoratkaisukysymykset

Direktiivin 93/104/EY soveltamisala (kysymykset 1 a, 1 c ja 1 d)

- 29 Kansallinen tuomioistuin kysyy näillä kysymyksillään ennen kaikkea, kuuluuko ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien toiminta perusdirektiivin ja direktiivin 93/104/EY soveltamisalaan.
- 30 On huomattava, että direktiivin 93/104/EY 1 artiklan 3 kohdassa määritellään sen soveltamisala viittaamalla nimenomaisesti perusdirektiivin 2 artiklaan ja toisaalta säättämällä useita poikkeuksia tiettyjen erityisten toimintojen osalta.
- 31 Ratkaistaessa, kuuluuko ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien toiminta direktiivin 93/104/EY soveltamisalaan, on näin ollen ensin tutkittava, kuuluuko kyseinen toiminta perusdirektiivin soveltamisalaan.
- 32 Perusdirektiiviä sovelletaan sen 2 artiklan 1 kohdan mukaan kaikkiin sekä julkisiin että yksityisiin toiminnan aloihin, kuten teollisuuteen, maatalouteen, kauppaan, hallintoon, palveluihin, koulutukseen, kulttuuriin ja vapaa-ajan toimintaan. Kuten saman säännöksen 2 kohdasta ilmenee, perusdirektiiviä ei kuitenkaan sovelleta sellaisiin erityisiin julkisiin tehtäviin kuten asevoimiin tai poliisivoimiin tai tiettyihin väestönsuojelun erityistoimiin, joiden ominaispiirteet ovat väistämättä ristiriidassa tämän direktiivin kanssa.

- 33 Näin ollen on tutkittava, onko ensiapuyksiköissä työskenteleviin lääkäreihin, jotka ovat julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa, sovellettava edellisessä kohdassa mainittua poikkeusta.
- 34 Ensinnäkin on todettava, että sekä perusdirektiivin tarkoituksesta eli työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämisestä työssä että sen 2 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, että sen soveltamisala on käsitettävä laajaksi.
- 35 Tästä seuraa, että perusdirektiivin soveltamisalaa koskevia poikkeuksia — mukaan luettuna sen 2 artiklan 2 kohdassa säädettyä poikkeusta — on tulkitettava suppeasti.
- 36 Toiseksi on huomattava, että perusdirektiivin 2 artiklan 2 kohdassa viitataan tiettyihin erityisiin julkisiin tehtäviin, joiden tarkoituksena on yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaaminen.
- 37 On todettava, että tavanomaisissa olosuhteissa ensiapuyksiköiden henkilökunnan toimintaa ei voida rinnastaa tällaisiin tehtäviin.
- 38 Näin ollen on katsottava, että ensiapuyksiköiden henkilökunnan toiminta kuuluu perusdirektiivin soveltamisalaan.
- 39 Tämän vuoksi on tutkittava, kuuluuko tällainen toiminta jonkin direktiivin 93/104/EY 1 artiklan 3 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan.

- 40 Näin ei ole. Kyseisen säännöksen mukaan ainoastaan lääkärien harjoittelu kuuluu kyseisen direktiivin soveltamisalaa koskeviin poikkeuksiin.
- 41 Näin ollen kysymyksiin 1 a, 1 c ja 1 d on vastattava, että ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien toiminnan kaltainen toiminta kuuluu perusdirektiivin ja direktiivin 93/104/EY soveltamisalaan.

Direktiivin 93/104/EY 17 artiklan soveltaminen (kysymys 1 b)

- 42 Kysymyksellään 1 b kansallinen tuomioistuin kysyy ennen kaikkea, voiko kansallinen tuomioistuin nimenomaisten direktiivin 93/104/EY täytäntöönpanotoimien puuttuessa soveltaa kansallista lainsäädäntöään, jos se kuuluu kyseisen direktiivin 17 artiklassa mainittujen poikkeusten alaan, kun otetaan huomioon ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien toiminnan erityispiirteet.
- 43 Tältä osin on todettava, että direktiivin 93/104/EY 17 artiklan nojalla sen 3, 4, 5, 6, 8 ja 16 artiklasta voidaan poiketa lailla, asetuksilla tai hallinnollisilla määräyksillä tai työehtosopimuksilla taikka työmarkkinaosapuolten välisillä sopimuksilla, jos tietyt edellytykset täyttyvät. Direktiivin 17 artiklan 1 kohdassa säädettyjen poikkeusten osalta hyväksytään ainoastaan poikkeaminen lailla, asetuksilla tai hallinnollisilla määräyksillä.
- 44 Tästä seuraa, että koska nimenomaisten direktiivin 93/104/EY täytäntöönpanotoimien puuttumisesta huolimatta tiettyyn toimintaan sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä noudatetaan kyseisen direktiivin 17 artiklassa mainittuja edellytyksiä, tämä lainsäädäntö on direktiivin mukainen, eikä mikään estä kansallisia tuomioistuimia soveltamasta sitä.

- 45 Näin ollen kysymykseen 1 b on vastattava, että kansallinen tuomioistuin voi nimenomaisten direktiivin 93/104/EY täytäntöönpanotoimien puuttuessa soveltaa kansallista lainsäädäntöään, jos se täyttää kyseisen direktiivin 17 artiklassa säädetty edellytykset, kun otetaan huomioon ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien toiminnan erityispiirteet.

Työajan käsite (kysymykset 2 a—2 c, 3 a, 3 b ja 4 c)

- 46 Kysymyksillään 2 a—2 c, 3 a, 3 b ja 4 c, jotka on syytä tutkia yhdessä, kansallinen tuomioistuin kysyy ennen kaikkea, onko ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien päivystysaikaa, joka perustuu joko fyysiseen paikallaoloon terveydenhoitolaitoksissa tai niin sanottua tavoitettavissaoloa koskevaan järjestelmään, pidettävä työaikana vai ylityönä direktiivissä 93/104/EY tarkoitetulla tavalla.
- 47 On muistettava, että kyseisessä direktiivissä määritellään työaika ajanjaksoksi, jonka aikana työntekijä tekee työtä, on työnantajan käytettävissä ja suorittaa toimintaa tai tehtäviään kansallisen lainsäädännön ja/tai käytännön mukaisesti. Lisäksi tämä käsite on direktiivin 93/104/EY systematiikassa ymmärrettävä lepoajan vastakohtaksi, koska nämä kaksi käsitettä ovat toisensa poissulkevia.
- 48 Pääasiassa työajan käsitteen ominaispiirteet sisältyvät niihin ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien päivystysjaksoihin, jotka edellyttävät fyysistä paikallaoloa terveydenhoitolaitoksessa. On riidatonta, että kaksi ensimmäistä edellytystä täyttyvät tämän järjestelmän mukaisten päivystysjaksojen aikana. Lisäksi vaikka todellisuudessa tehty työ vaihtelee olosuhteiden mukaan, näille lääkäreille asetetun velvollisuuden olla paikalla ja käytettävissä työpaikalla harjoittaakseen ammattitoimintaansa on katsottava kuuluvan heidän tehtäviensä harjoittamiseen.

- 49 Tämä tulkinta on yhteensopiva myös direktiivin 93/104/EY tarkoituksen eli sen kanssa, että työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden varmistamiseksi heille on annettava vähimmäismäärä lepoaikaa sekä riittävät tauot (direktiivin kahdeksas perustelukappale). On todettava julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 35 kohdassa korostamalla tavalla, että fyysistä paikallaoloa edellyttävän päivystysjakson jättäminen työajan käsitteen ulkopuolelle vaarantaisi vakavasti tämän tarkoituksen toteutumisen.
- 50 Kuten julkisasiamies on myös todennut ratkaisuehdotuksensa 37 kohdassa, tilanne on toinen, jos ensiapuyksikössä työskentelevät lääkärit päivystävät siten, että heidän edellytetään olevan jatkuvasti tavoitettavissa ilman, että heidän kuitenkaan täytyisi olla paikalla terveydenhoitolaitoksessa. Vaikka he ovat työnantajansa käytettävissä sikäli, että heidät on voitava tavoittaa, tässä tilanteessa lääkärit voivat järjestää ajankäyttönsä siten, että heillä on vähemmän velvoitteita, ja keskittyä omiin asioihinsa. Näin ollen ainoastaan todelliseen ensiaputoimintaan liittyvää aikaa on pidettävä direktiivissä 93/104/EY tarkoitettuna työaikana.
- 51 Kysymys siitä, voidaanko päivystykseen käytettyä aikaa pitää ylityönä, vaikka direktiivissä 93/104/EY ei määritellä ylityön käsitettä, joka mainitaan ainoastaan viikottaista enimmäistyöaikaa koskevassa 6 artiklassa, on joka tapauksessa ratkaistava siten, että ylityö kuuluu tässä direktiivissä tarkoitettuna työajan käsitteeseen. Direktiivissä ei nimittäin tehdä eroa sen perusteella, suoritetaanko työ tavanomaisen työajan puitteissa vai ei.
- 52 Näin ollen kysymyksiin 2 a—2 c, 3 a, 3 b ja 4 c on vastattava, että ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärin fyysistä paikallaoloa terveydenhoitolaitoksessa edellyttävää päivystysaikaa on kokonaisuudessaan pidettävä työaikana ja tarvittaessa direktiivissä 93/104/EY tarkoitettuna ylityönä. Päi-

vystysjärjestelmässä, jossa kyseisten lääkärien on oltava jatkuvasti tavoitettavissa, ainoastaan todelliseen ensiaputoimintaan liittyvää aikaa on pidettävä työaikana.

Yötyön luonne (kysymykset 4 a ja 4 b)

- 53 Kysymyksillään 4 a ja 4 b kansallinen tuomioistuin kysyy ennen kaikkea, onko tiettyjä säännöllisin väliajoin yöllä päivystäviä lääkäreitä pidettävä direktiivin 93/104/EY 2 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettuina yötyöntekijöinä ja voidaanko yksityisoikeudellisiin työsuhteisiin sovellettavaa kansallista lainsäädäntöä soveltaa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin lääkäreihin jäsenvaltiolle tässä säännöksessä jätetyn valinnan perusteella.
- 54 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Puerto de Sagunton ja Burjassotin ensiapuyksiköissä toimivien lääkärien työaika on kello 8—15, minkä lisäksi heillä on joka 11. päivä päivystysvuoro, joka kestää työpäivän päättymisestä seuraavaan aamuun kello 8:aan, paitsi poikkeuksellisissa ja ennalta arvaamattomissa tapauksissa, kuten työskenneltäessä sairastuneiden työtovereiden sijaisena. Muiden Valencian alueen ensiapuyksiköiden työaika ei käy ilmi asiakirja-aineistosta, mutta kansallinen tuomioistuin lähtee siitä, että niissä päivystetään ainoastaan säännöllisin väliajoin.
- 55 On huomattava, että direktiivin 93/104/EY 2 artiklan 4 kohdan a alakohdassa pidetään yötyöntekijänä ”työntekijää, joka työskentelee säännönmukaisesti

yöaikaan vähintään kolme tuntia vuorokautisesta työajastaan”. Kyseisen 2 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaan kansallisessa lainsäädännössä tai jäsenvaltion valinnan mukaan valtakunnallisten tai alueellisten työmarkkinaosapuolten sopimuksella yötyöntekijöiksi voidaan katsoa myös sellaiset työntekijät, jotka työskentelevät yöaikaan tietyn osan vuotuisesta työajastaan.

- 56 Koska Espanjan kuningaskunta ei kuitenkaan ole toteuttanut yhtään julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa työskenteleviä työntekijöitä koskevaa toimenpidettä direktiivin 93/104/EY 2 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaisesti, ensiapuyksiköissä työskenteleviä lääkäreitä, jotka päivystävät säännöllisin väliajoin yöllä, ei voida pitää pelkästään tämän säännöksen perusteella yötyöntekijöinä.
- 57 Kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava kansallisen oikeuden perusteella, voidaanko yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden yötyötä koskevaa kansallista lainsäädäntöä soveltaa ensiapuyksiköissä julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa työskenteleviin lääkäreihin kyseisen direktiivin 2 artiklan 4 kohdan b alakohdan i alakohdassa tarkoitetun valinnan mukaisesti.
- 58 Kysymyksiin 4 a ja 4 b on näin ollen vastattava, että ensiapuyksiköissä työskenteleviä, säännöllisin väliajoin yöllä päivystäviä lääkäreitä ei voida pitää yötyöntekijöinä pelkästään direktiivin 93/104/EY 2 artiklan 4 kohdan b alakohdan perusteella. Kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava kansallisen oikeuden perusteella, voidaanko yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden yötyötä koskevaa kansallista lainsäädäntöä soveltaa ensiapuyksiköissä julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa työskenteleviin lääkäreihin.

Vuorotyön ja vuorotyöntekijän käsitteet (viides kysymys)

- 59 Viidennellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy ennen kaikkea, onko ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien päivystysaikana tekemä työ vuorotyötä ja ovatko nämä lääkärit vuorotyöntekijöitä direktiivin 93/104/EY 2 artiklan 5 ja 6 kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 60 Tältä osin on huomattava, että Puerto de Sagunton ja Burjassotin ensiapuyksiköissä toimivien lääkärien työaika on kello 8—15, minkä lisäksi heillä on joka 11. päivä päivystysvuoro, joka kestää työpäivän päättymisestä seuraavaan aamuun kello 8:aan, paitsi poikkeuksellisissa ja ennalta arvaamattomissa tapauksissa, ja että kansallinen tuomioistuin lähtee siitä, että muissa Valencian alueen ensiapuyksiköissä päivystetään ainoastaan säännöllisin väliajoin.
- 61 Työaika, joka muodostuu sekä ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien fyysistä paikallaoloa terveydenhoitolaitoksissa edellyttävästä päivystyksestä että ensiapuyksiköiden todellisesta työstä sellaisena päivystysaikana, jolloin lääkärien on oltava jatkuvasti tavoitettavissa, täyttää kaikki 2 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun vuorotyön edellytykset.
- 62 Ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien työ on järjestetty niin, että työntekijät seuraavat toisiaan samassa työpisteessä kiertävän työvuorosuunnitelman mukaisesti siten, että heidän on työskenneltävä eri aikoina tietyn päiviä tai viikkoja kestävä jakson aikana.

- 63 Erityisesti viimeksi mainitusta edellytyksestä on todettava, että vaikka päivytystä suoritetaan säännöllisin väliajoin, kyseisten lääkärrien on tehtävä työtään eri kellonaikoihin tietyn päiviä tai viikkoja kestävä jaksen aikana.
- 64 Viidenteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärrien päivytyksaikana tekemä työ on vuorotyötä ja että nämä lääkärit ovat vuorotyöntekijöitä direktiivin 93/104/EY 2 artiklan 5 ja 6 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Direktiivin 93/104/EY 17 artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa säädettyjen poikkeusten sovellettavuus (kysymys 3 c)

- 65 Kysymyksellään 3 c kansallinen tuomioistuin kysyy ennen kaikkea, voidaanko silloin, kun kansallisessa oikeusjärjestyksessä ei ole pantu täytäntöön direktiivin 93/104/EY 16 artiklan 2 kohtaa tai vahvistettu nimenomaisesti jotakin direktiivin 17 artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa säädettyistä poikkeuksista, näillä säännöksillä tulkita olevan välitön oikeusvaikutus.
- 66 On muistettava, että kyseisen direktiivin 16 artiklan 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää viikoittaista enimmäistyöaikaa koskevan 6 artiklan soveltamiseksi vertailujaksosta, joka on enintään neljä kuukautta.
- 67 Direktiivin 17 artiklan 2 kohdan 2.1 alakohdan c alakohdan i alakohdassa säädetään kuitenkin, että jäsenvaltiot voivat poiketa 16 artiklan 2 kohdasta, kun on

kyse toiminnasta, jossa tarvitaan jatkuvaa palvelua tai tuotantoa, ja erityisesti palveluista, jotka liittyvät sairaaloiden tai vastaavien laitosten järjestämään vastaanottoon, hoitoon ja/tai huolenpitoon.

- 68 Vaikka näillä direktiivin 93/104/EY säännöksillä annetaan jäsenvaltioille tietty harkintavalta kyseisen direktiivin 6 artiklan nojalla vahvistettavan vertailujakson osalta, tällä ei kuitenkaan ole vaikutusta pääasiassa kysymyksessä olevien direktiivin säännösten täsmälliseen ja ehdottomaan luonteeseen. Tällainen harkintavalta ei estä vähimmäisoikeuksien määrittämistä (ks. vastaavasti asia C-91/92, Faccini Dori, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. I-3325, 17 kohta).
- 69 Tältä osin kyseisen direktiivin 17 artiklan 4 kohdan sanamuodosta ilmenee, että vertailujakso ei saa missään tapauksessa ylittää 12:ta kuukautta. On siis mahdollista määrittää vähimmäissuoja, joka on joka tapauksessa pantava täytäntöön.
- 70 Tämän vuoksi kysymykseen 3 c on vastattava, että silloin, kun kansallisessa oikeusjärjestyksessä ei ole pantu täytäntöön direktiivin 93/104/EY 16 artiklan 2 kohtaa tai vahvistettu nimenomaisesti jotakin direktiivin 17 artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa säädetyistä poikkeuksista, näillä säännöksillä voidaan tulkita olevan välitön oikeusvaikutus, ja niissä annetaan siten yksityisille oikeus siihen, että viikottaisen enimmäistyöajan täytäntöönpanoa koskeva vertailujakso ei ylitä 12:ta kuukautta.

Direktiivin 93/104/EY 18 artiklan 1 kohdan b alakohdan sovellettavuus (kysymys 3 d)

- 71 Kysymyksellään 3 d kansallinen tuomioistuin kysyy ennen kaikkea, vastaako ammattiyhdistyksen työehtosopimuksessa ilmaisema suostumus työntekijän itsensä antamaa suostumusta, sellaisena kuin siitä on säädetty direktiivin 93/104/EY 18 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdan ensimmäisessä luettelamakohdassa.
- 72 On huomattava, että jäsenvaltioilla on tämän säännöksen perusteella mahdollisuus olla soveltamatta kyseisen direktiivin viikottaista enimmäistyöaikaa koskevaa 6 artiklaa ottaen kuitenkin huomioon työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelua koskevat yleiset periaatteet ja edellyttäen, että työaika ei ylitä 48:aa tuntia seitsemän päivän aikana, laskettuna 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitettun vertailujakson keskiarvona. Työntekijä voi kuitenkin antaa suostumuksensa tämän ajan ylittävään työskentelyyn.
- 73 Direktiivin 93/104/EY 18 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdan ensimmäisen luettelamakohdan sanamuodosta ilmenee selvästi, että kyseisessä säännöksessä edellytetään työntekijän henkilökohtaista suostumusta. Kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on perustellusti todennut, jos yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena olisi ollut sallia työntekijän suostumuksen korvaaminen ammattiyhdistyksen työehtosopimuksessa ilmaisemalla suostumuksella, kyseisen direktiivin 6 artikla olisi sisällytetty direktiivin 17 artiklan 3 kohdassa esitettyyn luetteloon niistä artikloista, joista voidaan poiketa työehtosopimuksella tai työmarkkinaosapuolten välisellä sopimuksella.
- 74 Näin ollen kysymykseen 3 d on vastattava, että ammattiyhdistyksen työehtosopimuksessa ilmaisema suostumus ei vastaa työntekijän itsensä antamaa

suostumusta, sellaisena kuin siitä on säädetty direktiivin 93/104/EY 18 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa.

Oikeudenkäyntikulut

- 75 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Espanjan, Suomen ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valencianan 10.7.1998 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

- 1) Ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärin toiminnan kaltainen toiminta kuuluu toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12 päivänä kesäkuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/391/ETY ja tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista

23 päivänä marraskuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/104/EY soveltamisalaan.

- 2) Kansallinen tuomioistuin voi nimenomaisten direktiivin 93/104/EY täytäntöönpanotoimien puuttuessa soveltaa kansallista lainsäädäntöään, jos se täyttää kyseisen direktiivin 17 artiklassa säädetyt edellytykset, kun otetaan huomioon ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien toiminnan erityispiirteet.

- 3) Ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien fyysistä paikallaoloa terveydenhoitolaitoksessa edellyttävää päivystysaikaa on kokonaisuudessaan pidettävä työaikana ja tarvittaessa direktiivissä 93/104/EY tarkoitettuna ylityönä. Päivystysjärjestelmässä, jossa kyseisten lääkärien on oltava jatkuvasti tavoitettavissa, ainoastaan todelliseen ensiaputoimintaan liittyvää aikaa on pidettävä työaikana.

- 4) Ensiapuyksiköissä työskenteleviä, säännöllisin väliajoin yöllä päivystäviä lääkäreitä ei voida pitää yötyöntekijöinä pelkästään direktiivin 93/104/EY 2 artiklan 4 kohdan b alakohdan perusteella. Kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava kansallisen oikeuden perusteella, voidaanko yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden yötyötä koskevaa kansallista lainsäädäntöä soveltaa ensiapuyksiköissä julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa työskenteleviin lääkäreihin.

- 5) Ensiapuyksiköissä työskentelevien lääkärien päivystysaikana tekemä työ on vuorotyötä, ja nämä lääkärit ovat vuorotyöntekijöitä direktiivin 93/104/EY 2 artiklan 5 ja 6 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

- 6) Silloin kun kansallisessa oikeusjärjestyksessä ei ole pantu täytäntöön direktiivin 93/104/EY 16 artiklan 2 kohtaa tai vahvistettu nimenomaisesti jotakin direktiivin 17 artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa säädetystä poikkeuksista, näillä säännöksillä voidaan tulkita olevan välitön oikeusvaikutus, ja niissä annetaan siten yksityisille oikeus siihen, että viikoittaisen enimmäistyöajan täytäntöönpanoa koskeva vertailujakso ei ylitä 12:ta kuukautta.
- 7) Ammattiyhdistyksen työehtosopimuksessa ilmaisema suostumus ei vastaa työntekijän itsensä antamaa suostumusta, sellaisena kuin siitä on säädetty direktiivin 93/104/EY 18 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa.

Rodríguez Iglesias	Moitinho de Almeida	Edward	
Sevón	Schintgen	Kapteyn	Gulmann
Puissochet	Jann	Ragnemalm	Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 3 päivänä lokakuuta 2000.

R. Grass
kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias
presidentti